

ВИСНОВОК

про наукову новизну, практичне і теоретичне значення результатів дисертації
ІВАШКА ОЛЕКСАНДРА ДМИТРОВИЧА
«ПРИНЦИПИ І МЕТОДИ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ
ОРГАНІЗАЦІЇ АРТ-КЛАСТЕРІВ»,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю
191 – Архітектура та містобудування

Актуальність теми дисертаційного дослідження Івашка Олександра Дмитровича визначається потребою в появі нових мистецьких закладів з урахуванням зміни культурних уподобань суспільства і пошуками способів перепрофілювання під нові функції нерентабельних промислових підприємств. Автор поставив перед собою завдання проаналізувати поняття «арт-кластер», яке використовують в разі здійснення ревіталізації промислових підприємств, досвід їх ревіталізації під арт-функції та створити теоретичні основи арт-кластерів як базу для проектних заходів.

Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

Вперше:

– розроблено принципи і методи архітектурно-планувальної організації арт-кластерів: принцип «диференціації функціональної спеціалізації», принцип «об'єктної орієнтованості», принцип «містобудівної ідентифікації і просторової локалізації», принцип «стандартизації», принцип «збереження та адаптації»; основним методом є метод кластеризації;

– визначено ієрархію об'єктів, складових мистецького процесу (арт-об'єкт, арт-кластер, арт-центр, арт-утворення), розроблено структурні моделі арт-кластеру, арт-центру і арт-утворення;

– на основі створених моделей видовищного і образотворчого арт-кластеру розраховано потрібні функціональні групи, склад приміщень і їх площі та надано експериментальні пропозиції щодо утворення арт-кластерів на базі існуючих промислових підприємств.

Удосконалено:

– систему показників ефективності розташування арт-кластерів на базі ревіталізованих промислових підприємств, а саме: розташування в великому місті; в центральних районах; тяжіння до транспортної мережі; первісна функція (перевага віддається підприємствам легкої та харчової промисловості, приборобудування, які є оптимальними для здійснення перепланувань з огляду на їх габарити та конструктивні схеми).

Отримало подальший розвиток:

– прийоми архітектурно-планувальної організації арт-кластеру, а саме: «виділення укрупнених зон для видовищного і образотворчого арт-утворення з більш дрібними складовими»; «сталих зв'язків між сукупністю окремих

виконавців в структурі арт-кластеру»; «розподілу архітектурного простору арт-утворення на виробничий простір і представницький простір», тощо; прийоми естетизації архітектурного простору сучасними засобами естетизації фасадів, інтер'єрів та відкритих просторів колишніх промислових територій, а саме: «подвійне використання площини»; «створення ефекту глибини простору»; «створення ефекту рухливого простору», тощо;

– практичні рекомендації для ревіталізації промислових об'єктів під арт-кластери.

Обґрунтованість та достовірність наукових результатів

підтверджується:

– результатами апробації основних положень дисертаційної роботи, які оприлюднені автором у доповідях на 38 науково-практичних конференціях, з яких – 31 міжнародна і 7 – всеукраїнських;

– застосуванням основних наукових методів досліджень, відповідністю методів дослідження його меті та завданням, кількісним і якісним аналізом значного за обсягом теоретичного і проектного матеріалу.

Для вирішення поставлених задач використано: метод кластеризації як основний, елементи методу системно-структурного аналізу, а також загальнонаукові методи: історичного аналізу, метод порівняльного аналізу, графо-аналітичний метод. Для дослідження залучались мистецтвознавчі джерела, матеріали виконаної автором фотофіксації ревіталізованих під арт-функцію об'єктів і авторські проекти сучасної естетизації фасадів і інтер'єрів громадських будівель.

Значення результатів роботи для науки і практики

Практичне значення роботи

Практичну цінність мають сформульовані автором вимоги успішного функціонування ревіталізованого об'єкту з урахуванням всіх чинників, розроблені автором експериментальні проектні пропозиції щодо організації арт-утворень з арт-кластерами на базі ревіталізованих промислових підприємств та проведені автором пірахунки потрібних для цього функціональних складових і площ приміщень. Отримані дисертантом результати дослідження можуть бути використані при оцінці міських територій, в практиці ревіталізації і реального проектування, оскільки на основі отриманих висновків і рекомендацій було сформульовано визначальні ознаки арт-кластерів як специфічної форми організації процесу виготовлення арт-продукту, що стане особливо актуальним при ревіталізації промислових підприємств, які часто перепрофілюються під мистецькі функції.

Теоретичне значення роботи

В дисертації розроблено новий напрям наукових досліджень принципів архітектурно-планувальної організації арт-утворень з арт-кластерами в їх складі. Теоретичними результатами є створені автором моделі арт-об'єкту, арт-кластеру, арт-центру і арт-утворення, які запропоновані як база для планомірних ревіталізаційних заходів.

В якості основного методу застосовано метод кластеризації з елементами методу системно-структурного аналізу, що дозволило розглянути арт-утворення як цілісну систему з поєднанням виробничого простору (арт-кластер) і публічного простору (арт-центр) та провести теоретичні розрахунки потрібних для функціонування арт-утворення складових зон з відповідними площами приміщень в їх складі. Визначені в роботі принципи віднесено як до арт-кластерів, так і до арт-утворень в цілому.

Наукового дослідження проводилось відповідно до міжнародних наукових програм Київського національного університету будівництва і архітектури і Краківської Політехніки ім. Т.Косцюшки «Арт-кластери як новий тип багатофункціональних будівель в міському середовищі», «Пристосування історичних об'єктів під нові функції (на вибраних прикладах)», «Охорона історичного міста (на прикладах Києва і Кракова)» (2018-2019 рр.), і з державними міжнародними науковими програмами Київського національного університету будівництва і архітектури і Краківської Політехніки ім. Т. Косцюшки «Громадський простір біля пам'яток архітектури – аналіз на вибраних прикладах» (Державний реєстраційний номер 0119U101830) і «Адаптація пам'яток архітектури» (Державний реєстраційний номер 0119U101831) (2018-2020 рр.), з Програмою наукової співпраці між КНУБА, корпорацією «Укрреставрація», Краківською Політехнікою з охорони, ревіталізації і адаптації об'єктів архітектури в історичному середовищі – важливих елементів культурної спадщини України і Польщі (2018-2020 рр.).

Публікації результатів роботи, їх обговорення, апробація.

Публікації за темою дисертації. Результати дисертації були опубліковані в 34 наукових працях: в фахових наукових виданнях України – 7 статей, з них 6 одноосібних; в 9 періодичних іноземних фахових виданнях, в тому числі, що індексуються в базі SCOPUS; 15 тез наукових доповідей; 3 статті, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Особистий внесок здобувача. Основні положення та результати дослідження, що виносяться на захист, отримані автором особисто. Статті одноосібні – 22, в співавторстві – 12 – автору належить текстова і ілюстративна частина [1,8,9,14,15,16], текстова частина [17], фактичний і ілюстративний матеріал [23], фактичний матеріал [22, 32,33,34].

**Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати
дисертації
Статті у наукових фахових виданнях України**

1. **Івашко О. Д.**, Кравченко І.Л. Проблема граффіті в міському середовищі як протестна форма молодіжної субкультури. Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. Збірник. Київ, 2014. Вип. 53. С.222-226. ISSN 2076-815X.

Особистий внесок здобувача: текстова (інформація про специфіку природи графіті та вуличних культур) і ілюстративна частина

2. **Івашко О. Д.** Арт-кластери як новий тип багатофункціональних комплексів: причини виникнення і визначальні ознаки. Архітектурний вісник КНУБА: наук.-вироб. збірник. Київ, 2017. Вип.13. С.289 -298. ISSN 2519-8661.

3. **Івашко О. Д.** Обґрунтування можливості ревіталізації непрацюючих підприємств під нову функцію (на прикладі колишнього пивоварного заводу Ріхерта на вул. Фрунзе,35). Архітектурний вісник КНУБА: наук.-вироб. збірник. Київ, 2018. Вип. 14-15. С.479 -489. ISSN 2519-8661.

4. **Івашко О. Д.** Системний підхід в дослідженні арт-кластерів як нових типів багатофункціональних будівель. Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. збірник. Київ, 2018. Вип. 66. С.199-204. ISSN 2076-815X (print), ISSN 2522-9206 (online).

5. **Івашко О.Д.** Есі Lodz: нове життя колишньої теплоелектростанції. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн.збірник. Київ, 2018. Вип. 50. С.364-368. ISSN 2077-3455.

6. **Івашко О. Д.** Проектні пропозиції щодо перепрофілювання промислової будівлі під арт-кластер (на прикладі колишнього пивоварного заводу Ріхерта на вул. Фрунзе,35). Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн.збірник. Київ, 2018. Вип.51. С. 471-475. ISSN 2077-3455.

7. **Івашко О. Д.** Досвід ревіталізації нерентабельних промислових підприємств під нові функції. Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. збірник. Київ, 2018. Вип.68. С. 198-208. ISSN 2076-815X (print), ISSN 2522-9206 (online).

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав

8. **Ivashko O.**, Orlenko M. Art-Clusters as a New Type of Buildings: the Specificity of the Spatial Solution and the Features of Restoration during the Redevelopment Process (The Experience of Poland). Smart Project, Building and City. Środowisko Mieszkaniove. Housing environment. Kraków, 2017. № 21. P. 109-115. ISSN 1731-2442 (BazTech, BazHum, przez CEJSH, Index Copernicus).

Особистий внесок здобувача: текстова частина с.109-112, 115 і ілюстративна частина.

9. **Ivashko O.**, Ivashko Yu. Historic fortifications as art objects. Current issues in research, conservation and restoration of historic fortifications. Chelm, 2017. № 9. P. 83-87. ISSN 2544-6517.

Особистий внесок здобувача: текстова (інформація про досвід естетизації сучасними мистецькими способами) і ілюстративна частина.

10. **Iwazko O.** Społeczna Przyroda Nowych Artystycznych kierunków w Miejskim Środowisku. Przestrzeń Urbanistyka Architektura. Krakow, 2018. Vol. 2. P. 167–176. ISSN 2544-0853, e-ISSN 2544-6630.

11. **Ivashko A.** Urban planning aspect of transformation of historical fortifications and industrial enterprises into art clusters. Current issues in research, conservation and restoration of historic fortifications. Chelm, 2018. № 10. P. 55-60. ISSN 2544-6517.

12. **Ivashko O.** Comparative analysis of Art-clusters - a new type of multi-functional buildings and their location in the city's structure. Smart Project, Building and City. Środowisko Mieszkaniowe. Housing environment. Kraków, 2018. № 25. P. 13-17. ISSN 1731-2442 (BazTech, BazHum, przez CEJSH, Index Copernicus).

13. **Ivashko O.** The issues of conservation and revitalization of the monuments of industrial architecture. Wiadomosci Konserwatorskie. Journal of Heritage Conservation. Warszawa, 2019. № 58. P. 113 – 117. ISSN 8060-2395. (POL-index, BazTech, BazHum, Index Copernicus, SCOPUS).

14. **Ivashko O.**, Dyomin M. Street art as a new phenomenon of Art – a means of gentrification of the urban environment. Art Inquiry. Recherches sur les arts. Lodz, 2019. Vol. XXI. P.129-148. ISSN 1641-9278 (SCOPUS).

Особистий внесок здобувача: текстова (інформація про природу і стилістичні напрямки стріт-арту, художні засоби стріт-арту) і ілюстративна частина.

15. **Ivashko O.**, Stefański K., Gryglewski P., Ivashko Y., Dmytrenko A. Revitalization specifics of industrial enterprises made of brick and concrete. Examples of Lodz, Kyiv and Poltava. International Journal of conservation science. Jasi, 2020. Vol. 11(3). P. 715-730. ISSN 2067-533X (SCOPUS, Web of science).

Особистий внесок здобувача: текстова і ілюстративна частина с.719-720,727-728.

16. **Ivashko O.**, Dyomin M. Street art: an artistic message in the modern urban environment. Art Inquiry. Recherches sur les arts. Lodz, 2020. Vol. XXII. P. 221-241. ISSN 1641-9278 (SCOPUS).

Особистий внесок здобувача: текстова (інформація про приклади використання стріт-арту для перетворення сучасного міського середовища і специфіку їх впливу) і ілюстративна частина.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

17. **Ivashko O.**, Dyomin M., Dmytrenko A., Chernyshev D. Big Cities Industrial Territories Revitalization Problems and Ways of Their Solution.

Proceedings of the 2nd International Conference on Building Innovations. Poltava-Baku, Ed. Springer, 2019, P. 274-276. (SCOPUS).

Особистий внесок здобувача: текстова частина с.274.

18. **Ивашко А. Д.** Проблема граффити в городской среде как протестная форма молодежной субкультуры. Тезисы докладов Международной научно-практической конференции «Наука, образование и экспериментальное проектирование в МАРХи». Москва, 2014. С.288-289.

19. **Ивашко А.** Граффити в городской среде. Будмайстер, 2014. Вип. 12. С.8-9.

20. **Ивашко А. Д.** Роль изобразительных методов граффити в формировании современной архитектурной среды. Тезисы научной конференции «Современная архитектура мира: основные процессы и направления развития». Киев: НИИТИАГ, 2015. С. ... [Электронный ресурс] http://www.niitiag.ru/events/past/konferenciya_sovremennaya_arhitektura_mira_2015_programma

21. **Ивашко О.** Реабілітація міського середовища засобами стріт-арту. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Архітектура історичного Києва». Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн. збірник. Київ, 2015. Вип. 41. С. 81-85.

22. **Ивашко О.Д.,** Івашко Ю.В. Муралізм в міській стратегії гармонізації фасадів. Збірник матеріалів першої міжнародної науково-практичної конференції «Регіональна політика. Законодавче регулювання та практична реалізація». Київ, 2015. С.33-37.

Особистий внесок здобувача: фактичний матеріал.

23. Iwaszko O. Pereguda E. Sztuka uliczna jako czynnik rozwoju kultury i element polityki symbolicznej na rewolucyjnej Ukrainie. Stosunki miedzykulturowe. Tom 1. Strategie bezpieczenstwa I komunikacji we wpolczesnym swiecie. Zielona Gora, 2016. S.155-174.

Особистий внесок здобувача: фактичний і ілюстративний матеріал.

24. **Ivashko O.** Możliwości użycia sztuki ulicznej we współczesnym dostosowaniu zamków i twierdz. Current issues in research, conservation and restoration of historic fortifications. Chelm-Lviv, 2016. P. 86-90.

25. **Ивашко О. Д.** Вплив арт-кластерів на сучасний міський простір. Матеріали Третьої Міжнародної науково-практичної конференції «Регіональна політика. Історія, політико-правові засади, архітектура, урбаністика». Київ, 2017. С.156-161.

26. **Ивашко О. Д.** Обґрунтування проектних пропозицій щодо ревіталізації колишнього пивоварного заводу Ріхерта з урахуванням специфіки ґрунтів на ділянці. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції ICCROM «Методи реставрації пам'яток історії і культури в складних інженерно-геологічних та сейсмічних умовах». Київ, 2018. С. 26-38.

27. **Ивашко О. Д.** Арт-кластери як відображення потреб сучасного суспільства. Матеріали Четвертої Міжнародної науково-практичної конференції «Регіональна політика. Історія, політико-правові засади, архітектура, урбаністика». Київ, 2018. С.136-140.

28. Івашко О. Д. Філософія сучасного арт-простору. Матеріали II Всеукраїнської наукової конференції «Філософія науки, техніки і архітектури в гуманістичному вимірі». Київ, 2018. С.186-187.

29. Івашко О. Д. Сучасний арт-кластер як сучасний спосіб гармонізації міського середовища. Матеріали XI Всеукраїнської наукової конференції «Сучасна архітектурна освіта. Синтез мистецтв і гармонізація архітектурного простору. Київ, 2019. С. 62.

30. Івашко О. Д. Принципи та методи організації арт-утворень на базі непрацюючих промислових підприємств. Матеріали П'ятої Міжнародної науково-практичної конференції «Регіональна політика. Історія, політико-правові засади, архітектура, урбаністика». Київ, 2019. С.350 -354.

31. Ivashko O. Principles and methods of architectural and planning organization of art-clusters. Materials of the conference «Defining the architectural space – tradition and modernity in architecture». Krakow, 2019. P. 29-38.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

32. Івашко О.Д., Шило О.В. Монументальне мистецтво і стріт-арт в сучасному міському просторі. Науковий вісник будівництва. Харків, 2016. Вип. 2 (84). С.74-78.

Особистий внесок здобувача: фактичний матеріал.

33. Ivashko O., Dyomin M. Problems and Methods of Revitalization with the Restoration of Industrial Architecture in the Structure of Towns. Euroinvent ICIR 2020. International Conference of Innovation Research. Iasi, 2020. P.83

Особистий внесок здобувача: фактичний матеріал.

34. Ivashko O., Gryglewski P., Dmytrenko A. Current trends in the re-profiling of industrial enterprises. Збірник наукових праць за матеріалами III Міжнародної азербайджансько-української науково-практичної конференції «Building innovations». Баку-Полтава, 2020. P. 274-276.

Особистий внесок здобувача: фактичний матеріал.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

До позитивних властивостей дисертації варто віднести великий масив наукових джерел, опрацьованих і проаналізованих автором, натурні обстеження значної частини згаданих ревіталізованих об'єктів в містах України, Польщі, Угорщини, Австрії, систематизацію явища стріт-арту як нового мистецького різновиду, а також створені на основі власних досліджень експериментальні пропозиції арт-кластерів на базі існуючих промислових підприємств. Дисертація доповнена реалізованими авторськими проектами, які наведено як доказову базу нових художніх засобів естетизації простору.

Складність цієї роботи полягає в її міждисциплінарності, оскільки невизначеність терміну «арт-кластер» в теорії покликала поглиблене вивчення мистецьких питань, а також принципів кластеризації в різних науках.

Запропонувавши власні визначення понять арт-утворення, арт-кластер, арт-центр, арт-об'єкт дисертант відкрив простір для дискусії щодо природи і змістовності цих термінів в подальших дисертаціях і наукових публікаціях.

За результатами попередньої експертизи дисертації сформовано зауваження:

- 1) В більшості джерел, які висвітлюють явище арт-кластеру, під цією назвою мають на увазі весь цикл – від виготовлення арт-продукту до його публічного представлення і реалізації, натомість автор обмежив цим терміном лише виробничу частину. Для додаткової аргументації радимо в подальших дослідженнях проаналізувати принципи функціонування простору публічного преставлення арт-продукту (у автора – арт-центр), аби аргументувати, що він дійсно діє не на засадах арт-кластеру.
- 2) Назва роботи звучить як «Принципи і методи архітектурно-планувальної організації арт-кластерів», натомість в кінці автор переходить на більш укрупнений ієрархічний рівень - арт-утворення, і ці принципи поширює і на арт-утворення, і на арт-кластери в їх складі.
- 3) Викликає позитивне враження великий обсяг опрацьованої і систематизованої автором мистецтвознавчої та культурологічної літератури, однак цей підрозділ в розділі 1 можна було б скоротити, оскільки темою дослідження є архітектура, а не види мистецтва і мистецькі теорії. Надмірне заглиблення в мистецькі теорії наближає роботу до міждисциплінарного дослідження.
- 4) Так само можна було скоротити підрозділ в розділі 3, де детально проводиться аналіз принципів функціонування промислових підприємств різних галузей, заснований на літературних, нормативних та довідникових джерелах.

Висловлені зауваження не ставлять під сумнів змістовність і актуальність дисертації і націлені насамперед на зняття протиріч в термінологічному визначенні поняття «арт-кластер».

Загальний висновок

За актуальністю розглянутих завдань, науковою новизною, практичним і теоретичним значенням результатів дисертація «Принципи і методи архітектурно-планувальної організації арт-кластерів» є завершеною, самостійно виконаною роботою, яка відповідає вимогам п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Кабінетом Міністрів України, і може бути рекомендована для

представлення її в спеціалізовану вчену раду для попереднього розгляду і захисту за спеціальністю 191 – «Архітектура та містобудування».

Рецензенти:

Доктор архітектури, професор,
завідувач кафедри теорії архітектури
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Г. Л. Ковальська

Доктор архітектури, доцент
кафедри інформаційних технологій в архітектурі
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Н. А. Лещенко

Підписи Ковальської Г. Л. та Лещенко Н.А. засвідчую:

Мерцци проректор
КНУБА

Д. О. Чернишов

